

РОЛЬ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ У ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ МІСТА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У тезі розглянуто процес ревіталізації промислових територій як один із ефективних інструментів розвитку сучасного міста. Проаналізовано основні особливості трансформації індустріальних зон у публічні простори, що сприяють соціальній активності, культурному розвитку та підвищенню якості міського середовища. Окреслено ключові принципи адаптивного повторного використання промислової забудови.

Ключові слова: ревіталізація, промислові території, публічний простір, міське середовище, адаптивне використання, урбаністика

Abstract

The thesis examines the process of revitalizing industrial areas as one of the effective tools for the development of a modern city. It analyzes the main features of the transformation of industrial zones into public spaces that promote social activity, cultural development, and improvement of the urban environment. The key principles of adaptive reuse of industrial buildings are outlined.

Keywords: revitalization, industrial areas, public space, urban environment, adaptive reuse, urban studies

Вступ

У багатьох містах світу значні площі займають колишні промислові території, які втратили своє функціональне значення внаслідок економічних і технологічних змін. Такі зони часто перетворюються на занедбані, екологічно проблемні та соціально небезпечні ділянки міського середовища. У сучасній урбаністиці дедалі більшого поширення набуває практика ревіталізації — (від лат. re – відновлення, vita – життя) – процес відродження, відбудови та оживлення міського простору [1]. Метою роботи є висвітлення особливостей ревіталізації промислових територій у процесі формування публічних просторів міста. Основними завданнями є проаналізувати принципи адаптивного повторного використання індустріальної забудови, визначити ключові архітектурно-планувальні особливості трансформації промислових зон у публічні простори та розглянути успішні приклади ревіталізації на основі світового й українського досвіду.

Результати досліджень

Ревіталізація передбачає комплексний підхід до трансформації індустріальних об'єктів, який поєднує архітектурні, соціальні, культурні та екологічні аспекти. На відміну від повного знесення забудови, ревіталізація зосереджується на адаптивному повторному використанні існуючих споруд, що сприяє сталому розвитку міст.

Однією з основних особливостей переробки промислового простору у публічний є збереження індустріальної ідентичності. Масивні конструкції, металеві елементи, цегляні фасади та великі прольоти стають важливою складовою нового архітектурного образу території. Як зазначається в наукових дослідженнях, збереження індустріального характеру простору підсилює його унікальність і культурну цінність: «Індустріальна архітектура у процесі ревіталізації набуває нового символічного значення, перетворюючись із виробничого об'єкта на простір соціальної взаємодії» [2].

Іншою важливою особливістю ревіталізації є функціональна трансформація простору, яка полягає у зміні первісного виробничого призначення будівель на громадське, культурне або змішане. Колишні промислові споруди адаптуються під музеї, виставкові зали, культурні центри, освітні платформи, простори для креативних індустрій, а також зони відпочинку та дозвілля. Такий підхід дозволяє максимально ефективно використовувати існуючий архітектурний потенціал без втрати історичної цінності об'єктів. Багатофункціональність ревіталізованих територій забезпечує їх постійну активність упродовж дня та тижня, що сприяє залученню різних соціальних і вікових груп населення. Крім того, поєднання культурних, комерційних і рекреаційних функцій створює умови для економічної життєздатності простору та його сталого розвитку в довгостроковій перспективі [3].

Не менш важливим аспектом ревіталізації є відкритість і публічність оновлених промислових територій [3]. Простір, який раніше мав закритий і обмежений характер, стає доступним для пішоходів, інтегрується в навколишню міську тканину та формує нові маршрути пересування і точки тяжіння. Особлива увага приділяється створенню комфортного пішохідного середовища, благоустрою відкритих площ, озелененню та організації громадських зон. Відкритість таких просторів сприяє розвитку соціальної взаємодії, формуванню нових комунікацій і підвищенню рівня безпеки за рахунок постійної присутності людей.

Яскравим прикладом ревіталізації є Шахта Цольферейн (нім. Zeche Zollverein) [4] у місті Ессен (Німеччина) — колишній вугільний комбінат, який сьогодні функціонує як культурно-освітній комплекс. Територія включає музеї, виставкові простори, громадські зони та рекреаційні маршрути. Збереження індустриальної архітектури та її адаптація до нових функцій дозволили створити унікальний публічний простір, який має міжнародне визнання та входить до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [5].

Рис 1. Шахта Цольферейн у Ессені, Німеччина [4]

Іншим прикладом є Вестергазфабрик (нід. Westergasfabriek) в Амстердамі (Нідерланди) — колишній газовий завод, трансформований у багатофункціональний культурний парк. Територія поєднує зелені зони, культурні події, творчі простори та заклади громадського харчування. Простір орієнтований на пішоходів і велосипедистів та активно використовується мешканцями міста. У своїй книзі “Cultural Attraction and European Tourism” Грег Річард відзначає, що «Вестергазфабрик є прикладом успішної інтеграції ревіталізованої промислової території в повсякденне життя міста» [6].

Рис 2. Вестергазфабрик в Амстердамі, Нідерланди [7]

Дарницький шовковий комбінат імені Яськова в Києві є прикладом ревіталізації промислової території шляхом трансформації її у арт-завод «Платформа» — багатофункціональний культурно-громадський простір. Після занепаду текстильного виробництва значна частина індустриального комплексу втратила своє первісне призначення, однак замість знесення було обрано шлях адаптивного повторного використання існуючої забудови [8]. У межах ревіталізації колишні виробничі цехи були переобладнані без радикального втручання у їхню просторову структуру, що дозволило зберегти індустриальний характер середовища та архітектурну ідентичність території.

Сьогодні арт-завод «Платформа» функціонує як великий публічний простір, який поєднує культурні, розважальні, комерційні та соціальні функції. На території розміщені виставкові та подієві майданчики, концертні зали, простори для фестивалів, маркетів і громадських заходів, а також заклади громадського харчування та креативні простори. Територія орієнтована на пішоходів, має відкриті площі та тимчасові інсталяції, що сприяють активному використанню простору мешканцями міста.

Рис 3. Арт-завод «Платформа» у Києві, Україна [9]

Висновок

Архітектурні рішення відіграють ключову роль у створенні публічних просторів, що слугують місцями соціальної активності, відпочинку та культурного обміну. Успішне поєднання естетики, функціональності та інклюзивності дозволяє створювати простори, які відповідають потребам міської громади. Архітектори, працюючи над проектами публічних просторів, повинні враховувати не лише сучасні тенденції, але й виклики майбутнього, зокрема питання сталого розвитку та інклюзивності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ревіталізація, URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ревіталізація> (дата звернення 18.01.2026)
2. Chen L., Zhylyuk B. Principles of revitalization of industrial areas in Ukrainian cities. Asia Pacific, Academy of Science, Lviv, 16 April 2025. 2025. P. 13.
3. Revitalization of Urban Public Spaces: An Overview / R. Maimunah et al. Asia Congerence on Environment-Behavior Studies, Tehran, 20 February 2015. P. 10.
4. Шахта Цольферйін, URL: <https://www.zollverein.de/> (дата звернення 18.01.2026)
5. ЮНЕСКО, URL: <https://whc.unesco.org/en/list/975/> (дата звернення 18.01.2026)
6. Cultural attractions and European tourism / ed. by G. Richards. Wallingford : CABI, 2001. P. 229.
7. Вестергазфабрик, URL: <https://www.amsterdamnow.com/en/news/westergas-the-other-district/> (дата звернення 18.01.2026)
8. Гнатюк Л. Р., Мельник М. В. Ревіталізація промислових об'єктів на прикладі М. Київ. Теорія і практика дизайну. Технічна естетика, м. Київ. 2019. С. 16.
9. Арт-завод «Платформа» URL: <https://retailers.ua/news/partneryi/6578-art-zavod-platforma--ot-dopolneniya-k-daryvinku-doyakorya-tselogo-rayona> (дата звернення 18.01.2026)

Підгорна Ольга Сергіївна – студентка групи БМ-22б, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: podgornaya988@gmail.com

Хороша Оксана Іванівна – кандидат архітектури, доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: korosha@vntu.edu.ua

Pidhorna Olha S. - student group BM-22b, faculty of heat and power engineering and gas supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: podgornaya988@gmail.com

Khorosha Oksana I.- PhD, senior lecturer of department construction, urban and architectural Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: korosha@vntu.edu.ua